

Изази сваког
четвртка у неђељу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3:20
на по године К 1:80
на четврт. год. К — 80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Видов дан.

Велик и славан је дан Видов дан.

Милијуни имаће на тај дан једну душу,
исти осјећај. Избрисаће се државне границе,
нестаће препријека, а царевати једна мисао
свеколике Србадије од Балкана до Адрије.

Не кукајмо, јер Видов дан није дан туге
и жалости, него бијели дан слободе и радости.
На Косову није пао протагониста велике тра-
гедије, пропала је само љуска, случајни облик,
а остало језгро, које живи, живиће и даље.

Расцијепани на толико страна, завађени
између себе, на В. дан ћемо то заборавити. Све ће
се душе слити у једну велику душу, која ће
једно осјећати и у којој ће се редати слике:
мајке Југовића, Срђе Злопоглеђе, Косовке дје-
војке, Милоша и његова оба побратима, а уста
ће зборити клетву Лазареву.

У тој подређености себе, жртвовању своје
личности пред опћим, великим радом, лежи зна-
чај Косовског дана.

* * *

Времена се измијенила и непријатељ у њима.
Нови Видов дан није везан за вријеме и одре-
ђен дан, он се доживљује сваки час и на раз-
ним мјестима. Хоћемо ли живити, морамо бити
спремни умријети, жртвовати све за увјерење.

Да дочекамо непријатеља приправни, тре-
бамо се утврдити. Те ће утврде бити: соколи
српски, ратарске задруге, читаонице, новчани
заводи и друге установе. Будемо ли њих др-
жали на висини, а уз то имали ватре и љубави
за наш опстанак, тада је побједа сигурна, и
онда ће стари Видов дан замијенити нов, који
ће бити кобан по душмане наше. Дочекаћемо
их спремни и док они буду лежали под зиди-
нама нашим блиједи и сатрвени, наша ће се
побједна пјесма орити по свима странама, гдје
ма једно српско срце бије.

* * *

На Видов дан ће по пети пут кликтати
зеленим вијенцем Соколи Српски. Пети пут
сјатиће се око гроба честитог кнеза са завје-
ром, да на нас неће пасти клетва Лазарева. Под

плавим небом Фрушке Горе, стајаће они поно-
сни и свјесни, са високо дигнутим барјаком,
на ком је исписано: здравље, храброст и мо-
рална честитост. Јунаци дана долазе са вјером,
да осоколе слабе и мекушне, да у млаку крв
улију нова живота, снаге и полета.

Међу хиљадама свијета видиће се на Видов
дан њихови и ако мали, али чврсти редови,
владаће њихова снажна воља. Око гроба Ла-
зарева Српство из свију крајева поздравиће
Спколе наше, нашу нову војску.

Соколи српски, здраво!

М. Г.

Новим путовима.

II.

Због тога што смо ми Срби људи конзер-
вативни, старовоље, ми много губимо: И обра-
ђујући земљу по старом начину; и тимарећи
стоку као чукундеде наше; и држећи многе
старинске непотребне обичаје, непотребне, а
врло скупоцене; и тако даље. Кад би се све то
срачунало, што ми годишње изгубимо, јер не-
примамо ново добро и не остављамо старо рђаво,
изнело би то милионе.

То наше слепо држање за све старо криво
је и тем, да је странац узео у своје руке за-
нимања и послове, који највише носе, а готово
да су и најлакши, док Србин вечито туче мо-
тиком по бусењу. Србин ради ропски од зоре
до дубоког мрака, храни се просеницом, пије
смрдљиву спиритну ракију или водљикаво вино,
странац ради одређених 8 до 10 сати на дан,
једе месо, пије пиво, чита, шеће, живи као човек.

Занат, трговина, фабрика, то је у рукама
странаца, они ту господаре. Ми смо у том сла-
бији и у најчистијим српским крајевима, а да
и не говоримо о крајевима мешовитим. И ма
колико ми волели ратарски живот, ми морамо
признати, да се у тим пословима боље пролази
и лепше живи, него што живи и пролази многи
и многи ратар. Јер има и ратара, код којих су
прилике повољне, па живе лепо.

Да је истина ово што говоримо, не тре-
бамо тек доказивати. Когод је завирио у кућу
правог трговца, занатлије, а да и не говоримо

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послјије, да га читате.

о фабриканту, тај је видео, да он живи и боље и уредније, него ратар. Туђинци: Немци, Јевреји (Жидови) и други јамачно нису људи глупи. Па кад они наваљују у те послове, онда у тима пословима доиста има нешто добро.

Све то види наш ратар, па опет се држи старог као слеп, боји се одважно коракнути новом стазом, па бар децу своју послати њоме у нови и бољи живот. Све он то види, па опет хуче, чешка се по глави, изговора се свакако кад му саветујем, да дете пошаље у свет у шегрте, нека једаред постане другачији човек, него отац му. Ту ти одмах искрсне стотину запрека: И нема се трошка; и дете је још слабачко; и није баш бистре главе; и далек је туђи свет, а дете дивље, па ће пострадали и изгубити се; и треба код куће неко за кравом поћи, или у пољу помоћи; и нису тежачка деца за то, не умеју она друго до оно што и њихов отац и дед.....

И дете остаје код куће, да се дави у тескоби; бије са комшијама око међа; болује без лечника и апотеке; аргатује од зоре до касне ноћи, гушећи се сухим хлебом, луком, обареним крмпирима, расолом; седи по затворима нечистим за потрице, шумске штете, увреде разне ситне госпде... А дотле се странац из бела света доклатио у село или град у крају, у ком живи српски народ, стиче лакшим начином иметак леп, ради нам о глави, пљује на наше светиње, ратара Србина назива свињом и марвом, запушује нос, да му Влах или Рац не смрди, а кад дође какав велеиздајнички процес онда јури као коза на со, да сведочи против Срба и пење их на вешала.

Тако су странци прекрили Српство, па стичу милионе из српских џепова и тима милионима онда држе у ропству сваког Србина, коме затреба кредита, да ради и напредује. Из тих милиона подупиру они онда своју школу, и цркву, друштва своја, новине, књиге, а све што је наше и чему треба потпоре мора да вене и најпосле пропадне. Јер зар ће она господа чиновничка моћи подупрети што? Немају ни сами шта да једу, задужена им је свака длака на глави.

Зато се Србин ратар мора у овом погледу отрести конзервативности, па дете своје слати у свет у шегрте, да из њега постане просвећени и имућни господар, који ће, било на селу, било у граду стицати, потискивати туђинца и носити у руци заставу српску, и уједно бити од велике помоћи и својој породици из које је потекао. А њој ће, и без његове помоћи, бити боље, јер ће јој бити пространије, кад неко оде у свет, кад не остану сви на домаћем прагу.

Ми смо често о овом писали, а пишемо и опет, нарочито сад на крају школске године, кад су деца свршила основну школу, па их треба одмах слати у свет, док не забораве шта су у школи научила. „Привредник“ у Загребу постараће се да смести све, па ма колико их послали.

Кад год будете мислили о овом сетите се, да странац занатлија, трговац и фабрикант сваке године милионе извлачи од српских џепова, да се за неколико година из наше кесе тако извуче и стотина милиона, а из тог новца да се онда кује оружје за упропашћивање српског племена.

Зашто, браћо, да тај поток злата не тече у српске џепове, зашто да се њиме не зиђу зидови и куле, иза којих ће српско племе бранити од напасти туђинске? Не смемо се завући у своја села и плести kotaц као отац. Морамо кренути новим бољим путовима. Покренимо, примајмо све ново, што је добро и корисно. Занати, трговина, цветају сада у ово ново време, и Срби се морају латити оног што напредује највећма у свету: Заната и трговине. А.

Радикалски рачуни.

Српски народно-црквени сабор изабрао је одбор за ревизију, који ће испитати, како се управљало народним иметком од године 1890. до 1909. Од године 1890. до половине 1902. био је на управи Саборски Одбор, у ком није било радикала, а који су радикали назвали „хајдучки“ Саборски Одбор. Од половине 1902. па до половине 1910. управљао је народним иметком радикалски Саборски Одбор.

Одбор за ревизију рачуна српских народних фондова, који је изабрао овај сабор, пронашао је, да је први Саборски Одбор, такозвани „хајдучки“, у ком није било ниједног радикала, примио под своју управу 12 милиона 104 хиљаде 743 круне и 43 филира фондовског иметка, а предао је 1902. године радикалима у руке 18 милиона 952 хиљаде 284 круне и 25 фил., дакле за 6 милиона 847 хиљада 540 круна и 53 фил. више. Од тих скоро 7 милиона вишка привриједио је стари Саборски Одбор поштенном управом 3 милиона 204 хиљаде 597 круна и 76 фил., а она 3 милиона 642 хиљаде 942 круне и 72 филира пришла су без заслуге Саборског Одбора.

Дакле „хајдучки“ Саборски Одбор пригосподарио је фондовима поштенном и ваљаном управом преко 3 милиона круна.

Да видимо радикале:

На крају 1902. године износили су фондови 20 мил. 297 хиљ. 321 К и 33 фил. Прошли мјесец предали су радикали Саборском Одбору

19 мил. 456 хиљ. 495 К и 43 филира, дакле, мање преко 840 хиљада круна. Но осим тога ушло је за то вријеме без заслуге радикалског Саборског Одбора у фондове 2 мил. 74 хиљ. 474 круне и 72 фил. дакле, кад се то урачуна и придода оном горе, онда прави мањак ол новца, који су радикали примили, износи 2 мил. 915 хиљ. 300 круна и 62 филира. Но од тога свега морамо одбити Текелијину закладу, коју је мађарска влада узела испод руковања Саборског Одбора, а која је велика 2 мил. 554 хиљ. 331 круна и 44 филира. Кад се то одбије онда чисти мањак, за који су радикали народне фондове снизили рђавом управом, износи **360 хиљада 169 круна и 18 филира**. Стари Саборски Одбор увеличао је народни иметак за више од 3 милиона круна, а радикали га умањили за 360 хиљада. Но кад томе прирачунамо 426 хиљада 821 круну и 22 филира, колико су радикали потрошили на поправак владичанских дворова у Вршцу и Темишвару и што су у рачунима метнули у активу, онда прави мањак износи **787 хиљада 790 круна и 46 филира!!**

Откуд је дошло до овог умањења народног иметка? Радикали су силни новац потрошили на вођење парница, само да заслуже њихови адвокати; на силне путне трошкове чланова Саборског Одбора; на многобројна новоуведена чиновничка мјеста, на која су поставили силне рођаке својих првака; на непотребне припомоћи својим присташама и т. д.

Стари Саборски Одбор потрошио је на парничке трошкове од 1890. до 1902. године свега 27,569 круна и 46 фил. Радикали су потрошили од 1902. до 1909. свега **339.194 К и 14 филира, дакле за мање година 12 пута више!!**

Сам др. Ђорђе Красојевић, потпредседник радикалне странке дигао је у име парничких трошкова 83.710 К и 65 филира, а др. Бранко Илијћ 197.059 К и 86 филира. И тако је то ишло редом.

Наставићемо о овом у другом броју.

Русија.

Русија иза Владимира Мономаха па до провале татарске (од 1125—1224.)

Поуке, које је Владимир Мономах дао својој дјечи, биле су бацање зрна граха (пасуља) о зид. Све се одбило од њих и они поцијепали своју велику очевину на множину малих кнежевина. Док нико није ударао с вана, било је још како тако. Али снажном насртају споља не би могла одољети раскомадана Русија.

Страдала је стога због провале дивљих Половаца с југа, који су дигли главу, чим је Владимир склопио очи, и због навала Шведа и Нијемаца са сјевера, који су приграбили себи велик дио руске земље.

Док су непријатељи ударали из вана, дотле су силне међусобице изнутра између многобројних малих кнежевина раздирале земљу изнутра. Русија је од свега тога страшно страдала, народ осиромашео, трговина пропала особито на југу са Грчком.

У то несретно доба цвjetaо је једино на сјеверу град Велики Новгород (Новиград) и почела напредовати једна мала кнежевина по имену Владимирска, по главном граду Владимиру; касније је у овој кнежевини постао главни град Москва, и из ове кнежевине развила се последије садања силна Русија. Како и кад, чућемо.

Просвјета у Руса до татарске провале.

Док Руси нису примили хришћанске вјере, нису право ни знали за писмо, књигу, школу, науку или укратко просвјету.

По свједочанству једног грчког калуђера, по имену Храбара, Словени су, и прије него примише хришћанску вјеру, знали за писмо. Јер тај калуђер вели, да су Словени „читали и писали цртама и зарезима“. Но из тога се не види, да су то била права слова, а још мање да су знали за књигу. То су ваљда били само неки знаци.

Но један арапски писац, који је живио око 900. године, у свом једном дјелу насликао је или боље прецртао један натпис руски, који је био урезан у комад бијела дрвета. Сам Арап вели да не зна „јесу ли то цијеле ријечи или тек поједина одијељена слова“.

Но књиге свакако нису умјели писати, нити су се служили писмом много док се није сачувала ниједна књига руска из доба прије примања хришћанства.

Кад су Руси примили од Грка хришћанску вјеру, онда су примили и грчку просвјету; науку, књигу, па и писмо ћирилично, које је састављено према грчком писму.

Најстарија руска књига од оних које су се досад сачувале, јест једно еванђеље писано године 1056. и 1057. у граду Новгороду за управника тога града Остромира. Из каснијег времена има много више до сад сачуваних књига.

Науком и писањем књига бавили су се највише калуђери у манастирима и свећеници. Јарослав Мудри наредио је, да манастири на свој трошак издржавају школе и учитеље за народ у манастирима.

Савјетујте своје рођане и пријатеље да купују и читају овај лист.

Но, како није тада било штампе, књиге су преписиване руком и биле су врло скупе, па се мало људи могло бавити учењем. Уз то је народ био јако још заостао и није марио за просвјету, нису пријањали уз њу особито ни први сталежи у народу. Тако се готово једино бавило књигом и науком у манастирима, а готово сав други народ живио је у мраку незнања.

Народни живот.

У ово доба живио је у Русији прилично само бојарин (племић) и свећеник калуђер. Ратару је било тешко. Због непрестаних ратова морао је ратар плаћати велику порезу, непријатељи из вана проваљивали и пљачкали, а и поједини руски кнезови продирали су у друге кнежевине, поплљачкали народ. Због тога је ратар сиромашно и задуживао се, а ко се није могао одужити, постајао је роб. Кад би који кнез провалио у кнежевину свог сусједа, он би му заробио колико год је могао ратара и превукао их у своју кнежевину, да му буду робови и раде му поље. Њему би опет други вратио зајам и заробио његове људе и претворио их у робове.

Једино је у споменутој већ кнежевини владимирској у сјеверној Русији било боље. Била је далеко од дивљих скиталачких племена, па је нису пљачкали; била је слабо настањена и сиромашна, па ни други руски кнезови нису се отимали за њу ни проваљивали у њу. Стога је и стао мало по мало народ из других крајева склањати се у њу, те је ојачала и постала касније моћна, те покорилапода се све друге руске кнежевине.

б.

Бановић Страхива.

(Свршетак.)

Женску страну ласно преварити:
Лако скочи, к'а да се помами,
Она нађе један комат сабље,
Зави комат у зелени јаглук,
Да јој бјелу руку не обрани,
Па облеће и отуд и отуд,
Чува главу Турчин-Влах-Алије,
А ошину господара свога,
Господара Страхинића бана,
Поврх главе по чекрк-челенци
И по њег'ву бијелу кауку,
Прес'јече му златали челенку,
И прес'јече бијела каука,
Мало рани главу на јунаку,
Поли крвца низ јуначко лице,
Шћаше залит' очи обадвије.
Препеде се Страхинићу бане,
Бе погибе лудо и безумно,
А нешто се бане домислио,

Викну бане из бијелог грла
Некакога хрта Карамана,
Што је хрче на лов научио,
Викну бане и опет привикну,
Скочи хрче и одмах дотрча,
Те банову љубу доватило;
Ал' је женска страна страшљивица,
Страшљивица свака од пашчади,
Баца комат у зелену траву,
Љуто врисну, далеко се чује,
Жута хрта за уши подбила,
Те се шњиме коље низ планину,
А Турчину очи испадосе,
Колико му нешто жао бјеше,
Те он гледа, што се чини шњоме;
Али бану друга снага дође,
Друга снага и срце јуначко,
Те оману тамо и овамо,
Док Турчина с ногу укинуо.
Колико се бане уострио,
Он не тражи ништа од оружа,
Но му грлом бане запињаше,
А под грло зубом доваташе,
Закла њега како вуче јагње;
Скочи бане, па из грла викну,
Те на брекну оног хрта жута,
Докле своју курталиса љубу:
Запе љуба бјежат' низ планину,
Она шћаше бјежат' у Турака,
Не даде јој Страхинићу бане,
За десну је руку ухитио,
Приведе је к пуљату ђогату,
Па се ђогу фати на рамена,
Тури љубу за се на ђогина,
Па побјеже бане упријеко,
Упријеко, али попријеко,
Отклони се од те силе турске,
Те долази у равна Крушевца,
У Крушевац, у тазбину своју.
Виђе њега старац Југ-Богдане,
А срете га девет милих шура,
Руке шире, у лица се љубе,
За лако се упиташе здравље.
А кад виђе стари Југ-Богдане
Обрањена зета и челенку,
Просу сузе низ господско лице:
„Весела ти наша царевина!
„Међер има у цара Турака,
„Међер има силнијех јунака,
„Који зета обранише мога,
„Кога данас у далеко нема.“
Шуреви се њему препадоше.
Проговара Страхинићу бане:
„Немој ми се, тасте, раскарати,
„Ни ви, моје шуре, препанути,
„У цара се не нађе јунака,
„Да дохака мене и обрани;
„Да ви кажем, ко ме обранио,

„Од кага сам ране допануо:
 „Кад дијелих мегдан са Турчином,
 „О мој тасте, стари Југ-Богдане!
 „Онда мене љуба обранила,
 „Љуба моја, мила шћера твоја,
 „Не шће мене, поможе Турчину.“
 Плану Јуже, како огањ живи,
 Викну Јуже ћеце деветоро:
 „Повадите ноже деветоре,
 „На комате кују скидајте.“
 Силна ћеца бабу послушаше,
 Те на своју сестру кидисаше,
 Ал' је неда Страхинићу бане,
 Шуревима ријеч говораше:
 „Шуре моје, девет Југовића!
 „Што се, браћо, данас обрукасте?
 „На кога сте ноже потргнули?
 „Кад сте, браћо, ви таки јунаци,
 „Камо ножи, камо ваше сабље,
 „Те не бисте са мном на Косову,
 „Да чините с Турцима јунаштво,
 „Десите се мене у невољи?
 „Недам вашу сестру похарчити,
 „Без вас бих је могао стопити,
 „Ал' ћу стопит' сву тазбину моју,
 „Немам с киме ладно пити вино,
 „Но сам љуби мојој поклонии!“
 Но мало је такијех јунака,
 Ка што бјеше Страхинићу бане.

Ми и они.

На другом мјесту изнијели смо у овом броју, каки су радикали, или боље њихов Саборски Одбор, који су задњих осам година газдовали са српским народно-црквеним иметком. За њихове управе умањио се тај иметак за близу читавих четири сто хиљада круна, док је за управе Саборског Одбора, који је био прије радикалног, нарастао за три и по милиона круна.

Српска самостална странка изабрала је сада у Саборски Одбор пет богатих људи, чланова с. с. с. Српска самостална странка држи, да ће ти људи, који су великим трудом и вредноћом стекли и сачували свој иметак, умјети боље пазити и на иметак народно-црквени, него они гладни радикалски адвокати. За члана Саборског Одбора и потпредседника изабрала је с. с. с. познатог српског родољуба и добротвора Евгена Думчу из Св. Андрије код Будимпеште, који је већ толико до сад учинио за Српство. Ту скоро је ево тај човјек дао за „Привредник“ у Загребу 10.000 круна. А у сриједу 22. јунија рекао је пред посланицима с. с. с. у Карловцима, да ће онога дана, кад се отвори српска реална гимназија у Кореници у Лици дати 25.000 круна, да се одатле дају сваке године

четири потпоре сиромашним Србима, ђацима кореничким.

Такав човјек, који десетине хиљада даје за српску дјецу: шегрте и ђаке, боље ће пазити, да се очува и увећа још иметак народни, из кога се издржавају толике школе српске. Тај даје народу, а не расипа народни иметак као радикали. Од овог племенитог старог Србина можемо се научити још нечему великом и лијепом, што је тако потребно српском народу, а то је: да се волимо међу се и помажемо ми Срби, па ма откуда били, из Лике, Сријема, Бачке, Србије, Мађедоније, Баната, Босне, Црне Горе, Далмације, Старе Србије.

Овај старац родом је из Угарске, тамо од Будима града. И он је дао за „Привредник“, који намјешта највише дјецу на жалост из Хрватске и Босне, јер из других крајева неће да шаљу толико дјецу у шегрте, а даће за личку гимназију два и по пута више. Тај не гледа на то, одакле си, него пита само: Јеси ли Србин? Па ако јеси, ако ваљаш, он те грли на своје старе српске груди као брата рођеног, као да си се родио у његовој Светој Андрији на домаку Будима града.

Говорио ти: лепо, липо или лијепо, носио ти лички гуњ, или војвођанску опаклију, или херцеговачку доламу, или црногорску струку, или ма какво одијело; крстио се ти са три прста или са пет или се не крстио никако; само кад си Србин, ти си мој брат и ослони се на мене, не бој се. Тако ми учимо и зато члан самосталне странке из Угарске даје десетине хиљада за личку српску гимназију, а зато смо ми из Хрватске, без роптања трпјели двије године за цијело Српство.

Ми нисмо као радикали, којима нема Србина даље од Винковаца и који нас Србе из Хрватске зову Хрватима само зато, што никад нисмо хтјели бити радикали. Ми нисмо такви били, нећемо и не можемо никад такви ни бити. Зато ће уза нас бити српски народ.

Ратар Андрија Војводић о „Српском Колу“.

Од ратара Андрије Војводића, пословође Српске земљорадничке задруге у Србу, добили смо ово писмо:

Тешком муком задобих ево једног претплатника. Али доћи ће вријеме, када ће бити стид сваког Србина ратара, да претплатник „Српског Кола“ није. Досадашњи сви претплатници „Српског Кола“, те и ја с њима, можемо и морамо бити захвални оним народним пријатељима, који су тај српски лист пружили тежаку, да му смакну са чела облаке.

Упитао сам једног ратара, би ли имао жељу на претплату. Тај ме одбија, да „нема времена за читање;“ један ми је рекао да воли дволитру вина, него „С. К.“; један ми рече, да „откад изађе сељаку новина, отад неста роднијех година и да су све већи порези на пециво ракије“ итд.

А један, коме ћу име изнијети, П. Т., Србин је, млад, наочит кршан човјек, али га жалим, ће још ништа осјетио није; тај нам додија, вичући „откад сељак чита политику, од тада нам све горе пође.“

Не замјерам му пуно зато. Могуће сам и ја тако мислио, док нијесам био претплатник. И ни он неће бити тако глупав. Оваким је једини лијек само „Српско Коло“.

Шаљем вам 3 К 20 ф. за један примјерак „С. К.“ Адрес на првој страни потписани.

Сад вам уједно јављам, да смо лањске године имали Рауха и гусјену, а, фала Богу, ове смо године без иједног. Раух је рушио Србе и касе новчане, а гусјена посушила шљиве и тровала народ и марву. Ове ћемо године бити нешто сретни, јер ко није осјећао за Рауха, осјећао је за гусјеницу, кад му се прими тела, чешао се по мјесец дана, говорећи: „Отрова ме Раухова гусјена.“

Сад вас из чистог срца поздрављам. Не клоните духом, а и ми, ако будемо људи, нећемо заборавити, ко нам је пријатељ, нас тежака.

Ваш до хладног гроба остајем захвалан

Анрија Војводић,

претплатник „С. К.“ и пословођа „Српске з. з. у Србу“.

О овом паметном и лијепом писму проговоримо коју у другом броју.

Из народа.

Из Мирковаца (код Винковаца) пише нам ратар Лазар Стојаковић, да ће код њих бити довршено зидање нове капеле на водици ускоро. Они се надају, да ће се на св. Пантелију, дне 27. јулија ове године (по старом календару) капела и осветити и у њој одслужити прва литургија. Он нам пише ово, да и други људи знаду за ово и дођу на освећење, ако зајеле.

Из Стелтона у Америци пише нам један Србин радник писмо, у ком грди оне, који су ометали и одуговлачили рад сабора загребачког, а то су Франковци. Каже у свом писму и ово: „Воде у сабору мржње личне један према другом и протестирају неки за Настића, неки за бана Рауха, што је смогао гусле у торбу, па не пјева даље. А зашто господа посланици на главнијим сједницама не порадe сви заједно за свој народ на темељу пословника, који строго

забрањује говор, који не спада на дневни ред. Ако се тамо служе с пословником, не ће бити толике бруке, да се по два три пута на дан разваљују сједнице. Ту се онда ништа не ради, дани пролазе ни у што, а троше се сиротињски новци.“

Каже даље сасвим паметно, да они који управљају државом морају са своје стране учинити што могу, да оvdје буде народу боље, па народ неће ићи у Америку, па вели: „Сиротиња бјежи у Америку, јер није кадра да опстоји томо код куће. Кад дође овамо, страх ју је, да се враћа у домовину. Нијесте ме добили тамо, док год се тако ради тамо, да народ пропада. Нека се окрене боље и на лакше, па ће мо сви доћи.“

Неће ћирилице. Из Трпиње пише нам пријатељ, да је тамо опћински одбор закључио, да се опет у опћини уредује ћирилицом, како је било и пре Рауха. Предлог је пред опћинско заступство изнео свесни Србин ратар Милорад Трошић.

Наш дописник тужи се на једног имућног Србина опћинског већника, који није хтео доћи у седницу, кад се о том расправљало, бојећи се ваљда за своју дозволу точења. Тако исто није за Рауха као предсједник школског одбора хтео послати брзојава на краља, да се у школе опет уведе ћирилица.

Ми са своје стране кажемо, да је срамота за нас све, што још има оваких Срба, који се ни сад не смеју заузети за своју светињу, српску ћирилицу, кад су на влади људи, који ћирилице не прогоне. Шта би овакви радили, да су на влади франковци? А срамота је и за српско село Трпињу, што овакве бира за опћинске већнике.

Ми и опет позивамо све Србе опћинске већнике, нека предлажу одмах у својим опћинским већима, да се опет у опћини њиховој уредује ћирилицом. А свесним Србима већницима у Трпињи, нарочито Милораду Трошићу хвала.

Шта се збива у нас и у свијету.

Пријатељи „Српског Кола“. Послали су нам за „Српско Коло“: Душан Кушевић из Пожеге 2 К; Милан Богдановић, учитељ из Крушедола 5 К; Српска штедионица из Петриње 64 К; Милош М. Здјелар, учитељ у Полоју 40 К 58 ф.; Душан Богић, парох из Субоцке 1 К 60 ф.; Душан Симић из Краљевчана 3 К 60 ф.; Петар Рашета, парох из Крбавице 20 К 80 ф.; Душан Алексић из Баваништа 3 К 60 ф.; Михајло Богдановић из Штилтона у Америци 29 К 83 ф.;

К. Д. из Госпића у име Видовданског Дара као претплату за двојицу сељака 3 К 20 ф.

Свима највећа хвала.

Стогодишњица новосадске гимназије. 23. јунија прослављено је у Новом Саду 100 година, како је новосадски трговац Сава Вуковић, родом Херцеговац из Мостара, основао српску гимназију у Новом Саду.

За 100 година уписало се у ову српску гимназију 18.000 ученика. Од године 1865. па досад свршило је матуру (испит зрелости који се полаже у осмом разреду) 920 ученика. Од тих је отишло њих 317 да уче права, 223 да уче за попове, 175 за лијечнике и апотекаре, 82 за професоре, 42 за инџинире, 21 за економи; 15 да уче трговачке науке, 3 војничке, 4 за умјетнике (сликаре и кипаре), 15 их је отишло у управне чиновнике, 14 у разна занимања а за 9 не зна се куд су приспјели.

На ову светковину дошло је Срба са свију страна. И у име владе угарске били су на слави њени изасланици.

Желимо овој српској школи да и у будуће цвета и напредује.

Народно-црквени сабор српски у Карловцима одгођен је у сриједу 29. јунија до јесени. Сабор је изабрао нове власти, претресао прорачун, проучио рад бившег Саборског Одбора што се тиче руковања народним иметком, ријешио многе управне ствари, донио закон о оснивању гимназије у Кореници и о промјени неких уставна изборног закона.

На јесен ће се сабор састати, да донесе многе законе и уредбе. Дотле ће нови Саборски Одбор спремити потребну грађу за то.

Босански Сабор ради. Све су се странке сложиле у том, да се за Босну траже веће слободе и да се сабору даде шире право у руковању судбином земље.

Угарски сабор је отворен и отпочео рад. Делегати из Хрватске имаће за задаћу, да израде укидање жељезничке прагматике, којом је узаконен на нашим жељезницама мађарски језик. Послије тога они ће у првом реду морати гледати да се укину све повреде уговора, тако зване нагодбе, коју је 1868. склопила Угарска са Хрватском и коју су Мађари безброј пута погазили. Поће ли то нашим делегатима за руком, онда ће њихова имена бити златним словима уписана у нашу историју, а спомињаће наши млађи са диком и нас, који смо своје делегате подупирали у том.

За ћирилицу. Сваки Србин опћински одборник (вијећник) дужан је, да у првој сједници опћинског одбора предложи, да се у опћинско уредовање уведе ћирилица. Молимо све

претплатнике „Српског Кола“, нека то рекну својим одборницима и јаве нам, јесу ли њихови одборници учинили своју српску дужност.

Српски родитељи (старатељи), који желе да упуте своје ваљане баке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних, корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства. Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских доброт. задруга.

Или-Куч.

Чувени црногорски војвода Марко Миљанов описао нам је лијепо овога човјека, о којему мислим да вам пишем. Или-Куч је рођен у племену Кучима у Црној Гори. Право му је име Илија, а Арнаути, с којима је он непрестано ратовао, прозвали су га Или-Куч.

Наша историја пуна је најдивнијих примјера витештва, ту су Краљевић и Обилић, Југовићи и Бановић-Страхиња, Љутица и Реља од Пазара, ту су Јанковић Стојан, Сењанин Тадија и други котарски ајдуци, ту је сиједи старина Новак и срчани дијете Грујица, ту су борци из доба ослобођења Србије: Хајдук-Вељко, Чарапић Васа, велики вожд Кара-Ђорђе, Бирчанин Илија и стотине других витезова и соколова, који доказују, да ни један народ на свијету не може рећи да је храбрији од нашег народа. Па ће вам можда бити чудновато, што вам ја пишем о Или-Кучу, који је познат само у једном дијелу нашег народа, код толиких витезова, који су чувени и ван граница нашег народа. Али овај је човјек тако неке особите природе био, да ће, надам се, занимати читаоце „Срп. Кола“, да их упознам с њим. Ја вам нећу описивати читав живот његов већ само оне згоде из његовог живота, које чине, да му се морамо дивити.

Или-Куч је рођен у сиромашној сељачкој породици у Кривом-Долу у Кучима. До 18. године је чувао козе, али не своје, јер их није ни имао, већ туђе. Кад му је било око 19 година чује он, да су Турци поубијали неке Куче, који су ишли у Гусиње по брашно. То је на њега тако дјеловало, да је одмах оставио козе, узо пушку и пошао у хајдуке.

Од тога времена па све до своје 50. године, кад га је војвода Марко Миљанов позвао к себи — живио је он по Босни, Старој Србији и Маћедонији убијајући Турке-зулумћаре, који су нападали наш народ.

Кад је већ ослабио и остарио позвао га је војвода Марко к себи да живи у његовој кући.

— Једног дана — причаше покојни војвода — бијаше Илија нешто сјетан. Ја му приђем и упитам га зашто је сјетан, нашто ће он рећи: „Мислим, војводи, како су људи биједни!“ — Како то, запитам га ја. — Па, ето, да ти баш кажем истину, кад хоћеш. Кажи ти мени, зашто сам ја дошао овдје у ову твоју кућу да овако господски живим?“ — Па ти си, Илија, то заслужио твојим радом *за општу ствар* — кажем му ја. — „Е, то је оно, рече Илија, што *ми за општу ствар* ништа не радимо без награде. И тешко општој ствари ако није у изгледу награда! Али, војводи, ја нијесам радио за награду, већ што сам мислио да тако сваки Србин треба да ради и — збогом остај“. — И даље нијесам га могао оставити никако, причаше војвода; отишао је својој колиби. Тек после неког времена сам једва успио да га вратим да се не мучи под старост.

Биће, ако Бог да, о Или-Кучу још која стварчица изнешена у „Срп. Колу“. Л.

Одговори уредништва.

П. М. у Л. Примили смо ваше писмо о оној жени из Бијелих Вода, што хоће да остави свог чо вјека, који је у туђем свијету и да пође за другог. Жао нам је што има таквих Српкиња тежакиња, али не можемо јој имена штапати, јер би нас могла судом гонити. Можда ће јој Бог просвијетити памет, можда ће се усавјетовати сама, па остати на путу поштења, кога се мора држати права Српкиња. Можда ће јој бити доста, и кад чује, да се и без имена њена говори о њој по свијету, да је њена срамота чак у новине допрла.

П. См. у Јаворњу. Ми смо Ваше писмо предали Савезу Српских Земљорадничких Задруга у Загребу, јер ми се толико не разумијемо у машине, да би Вам могли препоручити, коју ћете изабрати. Код Савеза има људи стручњака, који се у то добро разумију.

Радујемо се много, што се шири код вас у Банији употреба пољских машина. Само не клоните духом, него радите, да се машине што више употребљавају: особито жељезни плугови, сјечке и дрљаче за ливаде, како то и у писму спомињете.

Ц. Т. у М. Не можемо уврстити Вашег дописа зато, што смо већ толико пута писали да нећемо заваде између појединих људи изнести у листу. Код тог увијек дође до суђења и неприлика за лист. Пријавите Ви тога господина жупанијској области, ако се бави без њена допуштења споменутим послом. То Вам је најзгоднији пут. Нисте добро учинили, што сте ћутали, јер то се не смије. Требали сте тужити за сметање посједа, а не ћутати.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српскога Братства“. Из тог фонда **снабђева се сирочад одјећом и путним трошном**, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се **одмах упишу као редовни чланови** (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**, да прилажу за дјecu сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни **добротвори** (приложе бар једампут најмање **К 100**), **подупирачи** (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или **прилагачи** (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има.

15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонтол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0-80

Сремски самосталци „ „ 0.20

— Све три књиге **К. 1.60 франко.** —

Наручују се упутницом.